

MEGJELENT: Lovász, Irén
A székelyvéckei jelenés mint szakrális kommunikáció In: Korpics, Márta; Spannraft, Marcellina (szerk.) Szagrális közösségek – kollektív emlékezet, Budapest, Magyarország : Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan Kiadó (2021) pp. 163-182. , 20 p.

LOVÁSZ IRÉN:

A SZÉKELYVÉCKEI JELENÉS MINT SZAKRÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ

(EGY MAI SZENT HELY KIALAKULÁSA)

A mutatkozás

Szagrális kommunikációnak neveztem a kilencvenes évek közepétől azt általános, emberi, de kultúránként és vallásonként különböző formában megmutatkozó jelenséget, ahogy az ember kapcsolatot teremt a természetfölötti hatalommal vagy hatalmakkal, erőkkel.¹

Célom akkor alapvetően az volt, hogy a jelenségre ráirányítsam a figyelmet és javaslatot tegyek a szagrális kommunikáció általános elméletének kidolgozásra, és hogy a további kutatásokat, így a szagrális kommunikáció eseteinek feldolgozását is serkentsem. Amellett, hogy egy fejezettel igyekeztem hozzájárulni az empirikus vallásantropológiai módszerekkel történő imakutatáshoz is, a szagrális kommunikáció tematizációjával a fenti célokat is sikerült elérni, hiszen serkentően és megtermékenyítően hatott a hazai kutatásokra. Erre a könyv második, javított kiadásának előszavában is utaltam.²

---

¹ Lovász Irén: *Szagrális kommunikáció*. Népi imádságok pragmatikai, antropológiai megközelítése. c. kandidátusi értekezés, MTA 1995. Lovász Irén: *Szagrális kommunikáció*. Budapest, Európai Folklór Intézet, 2002.

² Lovász Irén: *Szagrális kommunikáció*. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem- L'Harmattan 2011.(második kiadás)

Mostani témánk, egy kortárs *jelenés* megközelítése szempontjából releváns szempontokat kínálhat az a kutatás³, ami partipációs kommunikációs szemlélet⁴ kiterjesztését adja a szakrális kommunikáció értelmezésére is. Ennek egyik összefoglalása, eredménye az a szerkesztett tanulmánykötet, fordításgyűjtemény, amely a Transzcendens mutatkozása alcímmel, de Szakrális kommunikáció címmel jelent meg.⁵ A szerkesztők előtanulmányukban hangsúlyozzák a *mutatkozás* mint alapkategória fontosságát a koncepciójukban: „A transzcendenshez az *ágens* csak akkor fér hozzá, ha mutatkozik.”⁶ E koncepció szerint a transzcendens üzenethez csak úgy férünk hozzá, „amiként a transzcendens mutatkozás interpretálódik a humán ágens számára.” A szakrális kommunikáció koncepciójának az emberen túlira való kiterjesztése érvényesül ebben a koncepcióban a szakrális mutatkozása tekintetében. Az általam a kilencvenes években alkotott és publikált antropológiai szempontú szakrális kommunikáció definíció az emberre koncentrált.⁷ Ahogy az antropológiai valláskutatás kompetenciáit és feladatait Jeppe Jensen dán kollégánk fogalmazza: „Ha antropológusként a vallásról beszélünk, nem Istenről, hanem emberekről kell beszélnünk.”⁸

A kétezres évek partipációs modellje pedig kiterjeszti az általam használt szakrális kommunikáció fogalmat a transzcendens mutatkozására is. „A mutatkozást kommunikatív aktusnak tekintem. Ez alatt azt értem, hogy az a kapcsolat, ami a mutatkozó és az észlelő között létrejön nem más, mint a szakrális kommunikáció maga, annak aktuális megvalósulása. A mutatkozás lehet egyszeri (alkalmi) vagy rendszerszerű (institucionális). Az alkalminak példája lehet a fatimai vagy medjugorei jelenések kezdete, ilyen esetben nagy invenció kell ahhoz, hogy a történésben egyáltalán felismerjék a transzcendens mutatkozását”⁹

Egy ilyen egyszeri, alkalmi mutatkozásként értelmezhető az a székelyvéckei jelenés, amiről ez a tanulmány szól. A vizsgált *jelenéssel mint szakrális kommunikációval* kapcsolatban a

³ Az illető kutatás a Szakrális kommunikáció című és témájú kandidátusi disszertációm (1995) egykori témavezetője, Horányi Özséb vezetésével és egykori pécsi hallgatóim (Korpics Márta és Szilcz Dóra) részvételével kiemelt OTKA támogatással zajlott 2003-2005 között: A szakrális kommunikáció helye és funkciója a vallás, az egyház és a társadalom összefüggéseiben. A partipációs szemlélet kiterjesztése címmel.

⁴ A szemlélet részletes kifejtését adja: Horányi Özséb: *A kommunikáció mint partipáció*, AKTI-Typotex, 2007.

⁵ Korpics Márta- P. Szilcz Dóra (szerk.): *Szakrális kommunikáció. A transzcendens mutatkozása*. Budapest, Typotex, 2007.

⁶ u.o.17.

⁷ Lovász Irén: 1995, 2002, 2011.

⁸ Jensen, Jeppe: What sort of „reality” is Religion? in L. Martin (ed.): *Religious Transformations and Socio-Political Change*. Eastern Europe and Latin America. Berlin, New York, 367-380.

⁹ P. Szilcz Dóra: *Vallás – tapasztalat- kommunikáció. A szakrális mint felkészültség* (doktori disszertáció) 2009.69.

szimbolikus dimenzió és a jelentéstulajdonítás mint az értelmezés aktusa adekvát és magától értetődő tényezők. A kommunikáció participációs modellje a szimbolikusan mutatkozó transzcendenst tudja megközelíteni: „A szakrális egy szimbolikus dimenzió, amely révén az ember kezelni tudja a transzcendenst. A szakrális kommunikáció a kommunikáció középpontjába a participáció fogalmát állító modelljének értelmében sajátosságos kommunikáció, amikor is a kommunikáció *ágense* egy közvetítő közegben, a szakrálisban adott felkészültségek által, egy konkrét szintéren a transzcendenst képes bevonni a kommunikációba.”¹⁰

A participációs szemlélet az *agens* mellett a *felkészültséget* (nyitottságot) mint alapfogalmat is hangsúlyozza: ”egy mutatkozást akkor képes az *agens* észlelni, ha rendelkezik olyan tudással és a hozzá kapcsolódó eljárásokkal, melyek segítségével számára a dolog értelemteliként – valamiként, amit a transzcendenssel azonosít – jelenik meg. Ez az előfeltételezett tudás – amelyet felkészültségnek neveztünk – mindig valamilyen módon rögzített. Jól tetten érhető például a vallási tapasztalatokat elemezve.”¹¹

A mutatkozásból származó *tapasztalat* sajátosságáról, mégha annak tárgya a transzcendens is, kiemelendő feltétel az, „hogy a számunkra még felfoghatóban legyen adott, vagy hogy lefordítható legyen a még számunkra adottba (leginkább érzésekbe, érzetekbe: látás, hallás, szaglás, érintés). A misztikusok közvetlen találkozásról számolnak be.”¹²

Ilyen közvetlen misztikus tapasztalatok hatják át látóasszonyok és más spirituális közvetítők világát, melyről több tudósítás, vallástudományi munka is beszámol.¹³ A magyar néprajz klasszikusainak számító Csépe Klára parasztlátnok vagy Rogács Mária, a sükösdői látnokasszony példáinak ismeretében dolgozza föl Lázár Imre egy másik, nyelveken beszélő karizmatikus látnokasszony esetét. Az általa említett, belső hallás útján kapott és lejegyzett imák és a párbeszéd naplója nagy hasonlóságot mutat saját vallásantropológiai tanulmányaim és terepmunkáim tapasztalataival. Saját tanulmányaim között is szerepel olyan paraszti

---

¹⁰ Korpics Márta: A szakrális kommunikáció a kommunikáció participációs szemléletében, in Bajnok-Korpics-Milován-Pólya (szerk.) *A kommunikatív állapot*. Diszciplináris rekonstrukciók. Budapest, Typotex 2012. 253.

¹¹ Korpics Márta- P. Szilcz Dóra (szerk.): 22

¹² u.o. 18.

¹³ Lázár Imre: Az áldozat rózsafüzére – egy magákinyilatkoztatás dokumentumai, in: Vassányi- Sepszi – Voigt (szerk.): *A spirituális közvetítő*, Budapest L’Harmattan- Károli Könyvek 2015. 259-293.

misztikus vallási tapasztalat feltárása, ami auditív és vizuális élményekhez is kapcsolódik.¹⁴ A paraszti misztikus hagyományhoz kötődő bácskai látóasszony, Erzsi néni azt mondja saját spirituális, auditív tapasztalatairól, a sugalmakról: „Az elme hallja, nem a fül”.¹⁵ Míg a mai, nagyvárosi spirituális közvetítő, Enikő saját „beavatásáról” így vall: „És akkor jött egy hang: Gyermekek vagy, vártalak. Tanítalak. Azért küldtelek, hogy segítsd az embereket... És onnan egyfolytában beavatások jöttek, hogy például a testemből kiszedtek...” Saját magát így definiálja: „Médium vagyok. Egy szócső lettem. Egy közvetítő. Látó, halló, érző”.¹⁶ A küldetéssel kapcsolatban valamint a transzcendens tapasztalatok és a szakrális kommunikáció módjai tekintetében is hasonlókról tudtam beszámolni e tanulmányokban, mint amit Lázár Imre feldolgozott.

A transzcendens megjelenése, emberi érzékelése, a *vallási tapasztalat*, a *szent megmutatkozása*, a *hierophania*, a *teophania* és a hasonló terminusok a vallástörténet, a vallásfenomenológia alapkategóriái Rudolf Otto¹⁷, Mircea Eliade¹⁸, Williams James¹⁹ klasszikus tanulmányai óta.

A vallási tapasztalat és vallási élmény sokfélesége mint a vallástörténet és a vallástudomány alaptémája hangsúlyosan megjelenik a hazai tudománytörténetben is.²⁰ Rudolf Otto vallásfenomenológiájának a vallási élményben megélt kifejezhetetlent megjelenítő kulcskifejezése a „numinózus”, melyet a „szent” kifejezés helyett vezetett be. A „numinózus” élmény két legfontosabb jellegzetessége a rettenetesség és a lenyűgözöttség, a *mysterium tremendum*. „Az ilyen élmények átélésére nem képes akárki, csak az, aki kellő nyitottsággal,

---

¹⁴ Lovász, Irén: “It is the Mind That Hears it, Not the Ear...” Sounds, Lights, Visions in Peasant Mysticism, in Vassányi, Miklós; Sepsi, Enikő; Daróczy, Anikó (szerk.): *The Immediacy of Mystical Experience in the European Tradition*, 2017. 255 - 261.

¹⁵ Lovász Irén: „Az elme hallja, nem a fül.” Egy asszony látomásainak antropológiai megközelítése, in Pócs Éva (szerk.): *Extázis, álmom, látomás. Vallásfenomenológiai fogalmak tudományközi megközelítésben*, Budapest, Balassi kiadó, 1998, 156-173.

¹⁶ Lovász Irén: „Médium vagyok” – egy női spirituális közvetítő ma Budapesten, in in: Vassányi- Sepsi – Voigt (szerk.): *A spirituális közvetítő*, Budapest L’Harmattan- Károli Könyvek 2015. 305-327.

¹⁷ Otto, Rudolf: *Das Heilige. Über das Irrationale in der Idee des Göttlichen und sein Verhältnis zum Rationalen*. München: Beck., 1991., *A szent: az isteni eszméjében rejlő irracionális és viszonya a racionálishoz*. Budapest: Osiris, 1997.

¹⁸ Eliade, Mircea: *A szent és a profán*, Budapest, Európa, 1987.

¹⁹ James, Williams: *The varieties of religious experience : a study in human nature*, Routledge classics. London ; New York: Routledge., 2008.

²⁰ Voigt Vilmos: *A vallási élmény története*. Bevezetés a vallástudományba. TIMP Kft, 2004.

belső készséggel rendelkezik”.²¹ Nagyon úgy tűnik, ez a klasszikus megállapítás köszön vissza a kommunikáció participációs elmélete szerinti szakrális kommunikáció felfogás *felkészültség* (*nyitottság*) alapfeltételében is. Kiemelendő még, hogy a „participáció itt azt jelenti, hogy az ágens a közösségbe tartozás révén rendelkezik olyan eszközökkel, amelyek révén a transzcendens mutatkozások leírhatók, címkézhetők a számára.”²² Fontos tehát a közösségbe tartozás révén a szocializáció során elsajátított közösen birtokolt hagyományos tudás, világkép, a közösen birtokolt jelentésekkel, mely általában szimbolikus kifejezésformákban artikulálódik. A kulturális tudás alapvetően szimbólumok rendszerként jelenik meg. A vallási tapasztalat, a vallási élmény pedig általában együtt jár a szimbólumok megjelenésével és a szimbolikus viselkedéssel.

E bevezető után, mely elméleti és tudománytörténeti kontextusba helyezi e tanulmány fő témáját, lássuk tehát a székelyvéckei jelenést!

A székelyvéckei jelenés

A fentiek értelmében a szakrális kommunikáció sajátos formáinak lehettek tanúi Székelyföldön, ahol 2013-ban a hegy tetején történt csodás jelenés történt. A jelenés hatására, hálaadásképpen 2014-ben kálváriát, 2015-ben kápolnát épített a falu. Azóta csodás gyógyulások is kötődnek a szent helyhez, mára egyre népszerűbb zarándokhellyé kezd válni.

Tanulmányom egy új vallásantropológiai kutatás alapjaiként mutatja be, hogyan, milyen körülmények között alakul ki egy mai, 21. századi szent hely. A résztvevők, a megfigyelők, a tapasztalatot átélő és rögzítő emberekkel való személyes interjúk alapján a jelenés nyomán létrejött szent hely kialakulásának körülményeit vizsgálja. Ezen kívül bemutat egy szakrális kommunikációs láncolatot, mely az alábbi elemekből áll: a hívő ember hangot hall, sugallatot kap, látomást lát, majd egy imádságban megfogalmazott kérést mond, melyre válaszként érkezett jelként értelmezi a jelenést, melyet a szakrális megmutatkozásának tekinthetünk. Ezt pedig hálaadó gesztusok követik.

---

²¹ Máthé-Tóth András: *Vallási kommunikáció és vallásdiskurzus*. Doktori disszertáció, Szeged, 2010. 11. <https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/15442/mate-toth-andras-phd-2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

²² Korpics Márta- P. Szilcz Dóra (szerk.) 20.

2019. augusztus 4-én Gyimesi terepmunkámról visszafelé betértünk Székelyvéckére. Velem volt Bernád Ilona, a szüléssel, születéssel kapcsolatos néphagyomány kutatója, - akivel Gyimesben jártam-, mert be akartam mutatni neki az egykori ún. szülőházat, ugyanis tudomásom szerint Székelyvéckén még a 60-as évekig működött a szülőház, ahova vajúdni, szülni jártak a helybéli asszonyok.

Augusztus 4-én érkeztünk, már aznap egy különös történetet hallottunk és tapasztaltunk, mikor házigazdáink, Fekete Pál és testvérei, Veronika és Éva fölvittek minket a falu fölötti kápolnához és az oda vezető kálváriára. Nem hétköznapi történettel, nem hétköznapi jelenséggel találkoztunk. Ott azonnal eldöntöttem, hogy szeretném ezt megérteni és vallásnéprajzi, vallásantropológiai szempontból megközelítve megírni.

Másnap, 2019. aug. 5-én Fekete Veronikával beszélgettem, aki 1959. április 27-én Székelyvéckén, Erdélyben született. Ő a hatodik gyermeke annak a tíz gyermekes családnak, akit én régebb óta ismerek. A tíz gyermekes apát, aki nagy tiszteletben álló szabómester volt a faluban, azért hurcolták el a Duna-deltába, a Ceausescu önkény alatt, mert egy nemzeti szalagot találtak a fiókjában. Nem jött haza onnan. Özvegy édesanyjuk egyedül nevelte föl a tíz gyermeket tisztességgel. Idős korában érte a halál, én akkor épp a faluban voltam. Részt vehettem a temetési szertartáson. Arról a hagyomány szerinti szertartásról, a három nap, három éjjel tartó virrasztásáról, a háznál ravatalozásáról, az utolsó átváltozáskor énekkel való kísérelésről, és a természetes elengedésről, valamint a fellegajtó nyitogatásról írtam is egy korábbi tanulmányban.²³

Veronika így kezdte az akkor épp hat éve, 2013. aug. 4-én történtek elmesélését²⁴:

„Hát az előzménye az volt, hogy az én nagyszüleim, s a szüleim nagyon, nagy hittel rendelkeztek, keresztény katolikus emberként éltek, és sokat meséltek az őseinkről, a hagyományainkról, a magyarságunkról... És nekem gyerekkoromtól fájdalmasan belém volt oltva az, hogy hát milyen kár, hogy mi nem tartozunk az anyaországhoz, meg milyen kár, hogy a nyelvünket meg a hitünket nem gyakorolhatjuk, mer ugye a kommunizmusban azért meg volt tiltva, és a kerteken keresztül és a kertek fölött

²³ Lovász Irén: Hagyománypedagógia és lelkiegészség-nevelés: Az emberi hang és a dalolás ereje napjainkban, in Lázár-Szenczi (szerk.): *A nevelés kozmológusai*, Budapest L'Harmattan-Károli könyvek 2015. 176.

²⁴ Az interjúk leírásában Nyáry Gitta pszichológia szakos hallgatóm volt segítségemre.

mehettünk csak templomba, ha esti mise volt, és vasárnap, aki ugye misére ment, az hétfőn az iskolában meg volt róva. Ilyesmik voltak.”

Megközelítésünk szempontjából mindezeket a körülményeket tekinthetjük Veronika hitbéli, hagyományból fakadó *felkészültségéhez* tartozó tényezőknek. Hiszen mindaz, amit átélt, amit meg tudott tapasztalni, az szorosan kapcsolódik az ősök hagyományához, neveltetéséhez, nemzeti identitásához, mély hitéhez.

„Aznap volt a kilátó felavatási ünnepe, nagyon sokan voltak fenn a Zsíros hegyen. (Akkor még így hívták). Nagyon örültünk, hogy mise után, felavatjuk a kilátót, a mise 12-től volt fél 2-ig, s utána kivonult a társaság, hogy majd estefelé, ha leég az a tábortűz, akkor süthessünk szalonnát, meg kolbászt, nyársalunk ottan. Akácfa ágból volt rakva egy nagy-nagy száraz tábortűz szerű farakás. Körülbelül három óra lehetett...

És én hallottam háromszor egy hangot, egy olyan kellemes férfihangnak tűnt, „Menj, fényképezd le a tüzet! Menj, fényképezd le a tüzet!”. Mondom a nővéremnek... hogy „Te, én megyek, fényképezem le a tüzet.”. Igenám, csak 35 fok meleg volt, egy felhő az égen nem volt, kint a hegy tetején... Annyira tisztán hallottam a hangot, *menj, fényképezd le a tüzet.* Nem tudtam, mi az, és akkor a kicsi fényképezőgéppel, mentem a farakás fölé, *tehát én oda voltam küldve valahogy,* de nem égett még a tűz, nem volt meggyújtva a farakás, semmi. ...Nézek körbe, a nagy tűző napon, milyen tüzet fényképezek? Mert nem volt még semmi. És mikor odamegyek, felnéztem az égre, *mivel én nekem Istenélményem volt már..., s azért felnéztem az égre, s mondom Istenem, Jézusom, én érzem és tudom, hogy te itt vagy. Én érzem...* Annyira emelkedett volt a lelkem, azelőtt elénekeltük a magyar himnuszt, az előtt elénekeltük a székely himnuszt, és éreztem, hogy... nagyon közel van az Isten. S felnéztem az égre, álltam a fényképezővel, mondom Istenem, *ha ez a tűz meggyúl, megkérlek szépen, adj egy jelt, hogy tudjam megmutatni az embereknek, hogy igen, te itt vagy, mert nekem nem hiszik el, pedig én érzem és tudom.*

És akkor elkezdtem mondani: Uram, Istenem, annak idején te Mózesnek a csipkebokrot meggyújtottad a sivatagba a hegyen, égett és nem égett el... *Én tudom, hogy te ebből a tűzből, ami majd meg fog itt gyúlni, te ebből csodát tudsz teremteni, mert te tudsz.* És megkérlek szépen, - nem tudom, miért volt nekem annyira fontos akkor, - dehát

kaptam egy ilyen indíttatást, hogy kérjed, kérjed. *Annyira kértem, hogy adj egy jelt, adj egy jelt. Egy csodát is. Kimondtam. Hogy tudjam az embereknek megmutatni, hogy a hitüket növelhessem, a bizonyosságot kértem a Jóistentől.*

És akkor én, látomásom volt, ez az igazság. Pedig mondom, hogy három óra körül volt. A templom, mintha a templomnak a tetejét levették volna, és én az orgonától mentem ... az oltár fele, ez volt az én látomásom. Még a tűz nem égett. És láttam az őseinket, tehát a szülők, nagyszülők, visszamenőleg, álltak az asszonyok nagyon egyenesen, bal felől, fele fehér fejkendős, fele fekete fejkendős, jobb felől a férfiak, barna posztóöltözetbe, fehér harisnyába, szürkés meg fekete posztóöltözetbe, ez a férfirész. És olyan egyenesen állt minden idős! És szerintem ezek voltak az őseim, itt ezen a vidéken. Álltak nagyon egyenesen, nagyon szikáran, és olyan büszke, olyan boldog voltam velük. És úgy mentem én az oltár felé és mondtam, Uram, az őseink hitét csak te ismered. Épp ezért, *ennek az emlékére adj egy jelt, hogy az utódoknak is és a magyarságnak tudjam megmutatni, hogy te itt vagy velünk Erdélybe '!*

És akkor jött az öcsém, Pali, és akkor oldalról meggyújtotta alulról azt a farakást. Erre fel az a pici-pici tűz egy akkora, összefont, tekerő, mint egy óriási kályhacső, egyenesen ment fel, akkora zúgással, mint ahogy a Bibliába írja, nagy zúgással jött ez... Nem volt szél. Nem volt felhő. Olyan szélcsend volt és olyan csend, és akkor egy ilyen zúgás, és akkor... egyet hátraléptem, és azt néztem. Tehát a közepétől mintha két cső tekeredett volna, felfele, nagyon-nagyon magasba, néztem fel, én teljesen elragadtatásba voltam, én olyan boldog voltam, én nem tudtam, hogy mi az akkor. Persze kértem, kértem, csak nem tudtam, hogy na most ez az a jel? Fölment nagyon magasba az a tűzcső, tehát mintha kötve lett volna a láng. A lángok, a lángnyelvek, ugye azok ficánkolnak, azok ugranak ide-oda, ez nem, sehová, hanem csak óriási magasba föl. Akkor mint ahogy a keresztnek ugye a két része jobbra-balra, kétfelé ..... gyönyörűsége. És olyan, olyan szabályosan!

Sokan fölül látnak egy Jézus-fejet a keresztben. Így, ahogy Jézus el van fordulva... *Mikor ez kész volt, ez a zúgás, és csend lett, én akkor azt lefényképeztem. Mikor tökéletes csend lett. Olyan boldog voltam, hogy azt nem tudom elmondani! Megfordulok, s mondom, Istenem, ez mi volt, hát én tüzet szerettem volna, és keresztet láttam! Megnézem, visszakapcsolom, mit vettem föl. Nézem, egy kereszt. Picikébe. Mondom, Istenem, hát én tüzet akartam, és keresztet láttam. És kereszt van lefényképezve! Szaladok a*

testvéreimhez, mondom: gyerekek, nézzétek meg, hát csak nem vagyok hülye, hát én tüzet akartam, és *kértem egy csodát, és nézd meg, kereszt van.*

(1. kép)

Ott volt az unokaöcsém, aki Rómában végzett teológiát. Mondom, hát te pap vagy, mondom Imi, hát nézd csak, hát nézd meg, ez mi?! S mondja, hú, ez tényleg kereszt! És akkor leszaladtunk, és itt a családi udvaron a laptopba betettük a kártyát a fényképezőgépből. S azt mondja, ez tényleg kereszt! Kinagyítva. Hát olyan boldog voltam, nekem egy akkora örömöm lett, és azóta meg nem szakadó, meg nem szűnő öröm, és minél többet nézek rá erre a szép képre, annál jobban átélem.”

Tehát, ahogy azt a vallásantropológiai, vallástudományi elvek és tapasztalatok alapján elvárhatnánk, a szakrális kommunikáció szekvenciái közül több elem fölmerült szép sorjában: Először a sugalom, sugallat, majd a látomás, kérő imádság, ezt követően volt egy csodás jelenés, egy megmutatkozás, *a hierophania*, az égi jel. Azt követték csodás hatások, gyógyulások is. Mindezek a valláspszichológia, vallásantropológia által leírható rendben.

„Csodás dolgok is történtek azóta. Fönn volt a Kicsiszerről Tóth Mariska, aki tizenöt évig kétoldali csípőficammal, két bottal járt. Nagyon csípős volt, lába, derék, teljesen össze voltak zsugorodva, hogy nem tudott kiegyenesedni. Felment két bottal, és lejtött ez a Mariska a hegyről, bot nélkül. Itt van, élő ember. És azóta a templomba hátul mindig a Mária szobra alatt ül. Lejtött bot nélkül. Mikor meglát, s Vera, Isten hozott, hogy ő milyen boldog!

Meg gyerekáldás! Volt egy marosvásárhelyi pár például, akiket tisztán tudok, kilenc éve, fiatalok voltak, de kilenc éve nem lett gyerek. Pszichológusnő, Imola, a férje pedig mérnök, Csaba, és kijöttek, és hát, úgy el vannak keseredve, kilenc éve nem lesz gyereke. Mondtam gyerekek, én egyet mondhatok, hisztek? Menjetek fel ide a hegyre, Imola, imádkozzál ott, egy fohászt, mert, én meg vagyok győződve, hogy ott van, ki meghallgasson!... És a következő héten terhesen maradt! Akkora boldogság, és már van második gyerek is, itt keresztelték mind a két gyereket fenn a kápolnába, és ide jött ki a rokonság. Nekem ezek a válaszok arra, hogy ez igaz.

És még és arról is meg vagyok győződve, hogy sok ember, ha itt fenn járt, Akik, hm, nem nagyon törődnek, vagy nevezhetjük *ateistának vagy nem hívő embereknek, kapnak egy olyan... megérintést*, azt mondják, hogy gyerekek, itt valami van. Nekem ez nagy dolog, és még azért örülök, hogy *most már járnak, csoportok jönnek, és imádkoznak.*”

Hálaadás

És akkor ennek a jelenésnek a folytatásaként, mondtam a Pali öcsémnek, hogy ennek kellene állítsunk egy *emléket*. *Tehát a Jóistennek ezt én meg kell köszönjem, hogy ekkora választ adott, akkor rögtön a kérésemre*. S akkor azt mondta Pali, jól van, akkor ide lesz a hegyre egy keresztút. S akkor meg lett '14-be' a keresztút.

(2. kép)

És a kilátót kivitte a másik hegyre. Elszállították egyszerűen. Tehát lett a keresztút, a Golgotával, a három kereszt. S a székelykapukat összegyűjtötte, a kidobott, eldobott gyönyörű faragott székelykapukat összegyűjtötte a környékről, s hazacipelte szegény, és akkor itt a véckei fiúkkal összedolgozták, kijavították, és akkor úgy felhordták. Hát az egy óriási munka.

S akkor, mikor kész volt a keresztút '14-be', mondom te Pali, *de azért ennek a jelnek, ennek a csodás válasznak, mondom, még nincs, nekem még mindig nincs egy hely, ahova le tudnék térdepelni, ahol meg tudnám köszönni. Csak egy akkora térdeplőt, valamit csinálj itt nekem, vagy egy pici-pici kápolnácskát, de csak akkorát, hogy le tudjak térdepelni.*

Azt mondja Pali, akkor itt lesz egy kápolna. Mondom, mi lesz itt? Azt mondja, kápolna. 2015-be' lett meg a kápolna.

(3.kép)

Mikor kész volt a kápolna, a régi tábortűznek, ahol aztán utána sütöttük a szalonnát, még mindig nem volt egy emléktáblácska se. S mondom Palinak, hogy- még mindig nem voltam megelégedve, s mondom-, ennek azért csak kellene egy pici-pici valami. S akkor így sikerült az emlékkeresztel a követ megcsinálni, gyönyörűen, azt is a Pali építette

kövekből, és a fényképet azt kinagyítottuk és befóliáztuk időálló, eső-, napálló, a kicsi képet azt kinagyítva, amit a nővérem Anikó készített, Bécsbe’.

(4. kép)

És akkor így összeállt a kálvária. A Sopronban élő szobrászművész nővér Éva kerámiái, a szobrai, plasztikái vannak a stációkon. A szöveget pedig egy horvátországi keresztúti ájtatosságból vették és fordították Éva fiai.²⁵

(5.kép)

„2016-ba’ volt az Isteni Irgalmasság Éve, és ezért elneveztük az Irgalmasság kápolnájának. S marosvásárhelyi festő, ablaküvegfestő művész, a nevét nem tudom sajnos, mert nem hagyott semmiféle írás nyomatékot nekünk, az ablakokat ő festette...És a Melocco Miklós ajándékozta a gyönyörűséges feszületet, a corpust. Ő hozta személyesen és átadta nekünk, az tavalyelőtt volt.

Csoda. Nagy csoda ez. Meg a gyógyulások, meg hogy járnak az emberek. Telítődnek hittel. Azt mondtam, hogy Uram, reményt, hitet, örömet nyújtson, nekem ez a lényeg. A magyar embernek. Aztán mindegy, mert jönnek franciák, jönnek németek, jönnek az osztrákok, mindenki jön. Megindult a zarándoklat.”

Kápolnaépítés

Azt mondják a faluban, Palinak a Jóisten diktálta, hogy kell a kápolnát építeni. Nem volt tervrajz, nem volt építész, csak voltak emberek, volt cél, és lett kápolna. Arányos, takaros, szép. Fekete Pál 1964-ben született Székelyvéckén, a nyolcadikként a tíz testvérből. Ő a falu polgármestere, fafaragó szobrászművész. A kálvária és a kápolna építéséről ő maga így mesél:

„Az embernek az az óhaja, hogy teremtsen, hogy a Teremtőnek munkatársává váljon, azáltal, hogy teremt. Teremt a szeretetbe’, teremt a munkába’, teremt az építkezésbe’. Fölmentünk egy csapattal, és eldöntöttük, hogy kell egy kápolna. Fogalmunk nem volt, hogy az hogy fog kinézni. Mindenki hozott valamit, mindenki átérezte azt, hogy ez egy különös hely, különös építmény lesz itt. De hogy azt ki fogja felépíteni, hogy lesz az, miből, mennyiből, ez még mind kérdés volt. És elkezdtük, úgy léptük ki, úgy képzeld el,

²⁵ A stációk szövegeit kis nyomtatott füzetben is rögzítették, sokszorosították: „Utad, Jézus, veled járjuk”-címmel. Szöveg: Tomislav Ivancic. Az illusztrációk Kálmán Éva alkotásai. é.n.

fölmegyünk mi ennyien, akár egy imával kezdve, áldást kapva arra, hogy „Menj arrébb, nem elég. Lépj tovább. Kicsit gyere visszább, igen nagy. Nem. Ekkora elég?”. Így mértük ki, ez volt az alaprajz. És akkor „Üsd le a cöveket, ez nagy? Elég? Nem elég. Jó. Merre nézzen? Néztük, hol van kelet. ...” Akkor így kirajzoltuk, s megnéztük, úgy láttam, hogy ez úgy szép lesz. De még mindig csak az agyamba volt, hogy na mekkora. Például hogy mennyit rakjunk. Raktuk a falat, hű, te, „magas, csúnya lesz, nem...” Semmi nem volt előre megtervezve, megrajzolva. Lejöttem a faluba, nézem, mondom a fiúknak, - felhívom telefonon-, tegyetek egy lécet, emeljétek fel, emeljétek. Na, ott jegyezzétek meg! Most jó, ne tovább. Na, addig kell rakni... Ez így jött össze. Hét-nyolc ember dolgozott a kápolna építésén összesen.

De mindenki valamilyen módon hozzájárult az adakozással. Például van a *Meloccon* a munkája. Gyönyörű az a corpus. Azt ő hozta, nagy-nagy lelkesedéssel ajándékozta a kápolnának. Az egy nagy kincs. De ugyanakkora kincs szembe az az egyszerű fa, amit a Guszti, a famunkás, húsz évig dolgozott az erdőn, s meglátta benne ezt a számára egy áldást jelentő jelt. S azt mondta, hogy, ezt otthon tartotta, neki ez egy nagy kincs volt, de ideadja. S ilyen szempontból ugyanaz történt, most nézőpont kérdése, hogy melyik drágább, melyik olcsóbb. Érted? De lehet, hogy valaki az egyszerű sima fából kapja meg azt az ajándékot, ami számára őt egy picit továbbmozdítsa az isteni útra...

De nem is, tudod, még inkább mi a csoda ebbe? Maga az egész. Sokan kérdik, hogy „És akkor ki misézik itt? Kihez tartozik? Kié?” És ez most jöttem rá, hogy akár azt is mondhatnám, hogy senkié, mert nincs tulajdonosa, de mindenkié. És pont az, hogy a formaságból, hogy engedélyezettetés, hogy tervrajz, hogy egy csomó minden, amit ember köt meg, hogy ez is kell, az is kell, ez egy kicsit ez túlment azon. És úgy felépült, hogy azt se tudjuk, hogy kié, azt se tudjuk, kié lesz... Tervrajz sincs! Semmi nincs róla! Hát az Istené. Az isten háza. Innentől kezdve, hogy azért aggódjak én, hogy majd mi lesz, jövőbe, ha nem fogom tudni én kaszálni, vagy nem fogja tudni Rebi takarítani, ... Ez majd a holnap gondja legyen. A Jóisten gondoskodik... hát Isten háza... Meg Isten hol van? Isten mindenütt van. Akkor onnantól kezdve mindenki bemehet.

Én hiszek ebbe, hogy van egy olyan szakralitása, hogy nem csúfolják meg az emberek, van egy méltósága, ... , nem hiszem el, hogy valaki gúnynak használná fel ezt a helyet. Hogy bulizzon, hogy ne méltóképpen kezeljék. Annak ellenére, hogy nincs ottan bezárva.

Nincs őr, nincs lakat... Úgyhogy áldást látok az egészben... Mert Isten volt mindig, Jézus előtt is. De hogy kézzelfoghatóvá tegye, lejtött, hogy mutasson példát. Ennyi.

Na jó, hát volt nekem vitám emiatt az egyházzal, s volt nekem bajom, mert... .... Amikor bementem a papbácsihoz, én hivatalosan akartam. Na, mondom, papbácsi, akarunk építeni egy kápolnát, megszerzem a pénzt rá, megkérem, intézzék el hivatalosan, hogy menjen, hogy ne kössenek bele. Onnantól kezdődtek a gáncsoskodások...: Ha valami isteni, jó, az ellenállásba ütközik.”

A kápolnából harmónia és szépség árad. Olyan, mint egy igazi román kori kápolna. Sőt, mintha mindig ott állt volna. Mindenféle emberi akadályoztatást, bürokráciát, engedélyeztetést kikerülve, anélkül vagy annak ellenére: tökéletes, arányos lett. Érződik az elmondásokból és az eredményen, hogy valódi *flow* élményt adott alkotóinak.

(6.kép)

Csodákhoz kapcsolódó szent helyek

„Az Isten-tapasztalat, a jelenések érzékelése, illetve a szakrális kommunikáció valósága az ilyen tapasztalattal nem rendelkező, bár a hittételekből elméleti tekintetben felkészült, teológiailag képzett vallási specialisták, papok, teológusok, hivatalt viselő vallási előljárók számára komoly kihívást, elemzési feladatot jelent, nemritkán személyes gyanakvást vált ki.”²⁶

Székelyvéckének is ki kell várnia az idő próbáját, bár ott az a különleges helyzet adódott, hogy a meglehetősen ritkának mondható Krisztus-jelenés történt. Nem ismerünk hasonló, tűzben megmutatkozó, a kereszt szimbolikus formában megjelentő Krisztus-jelenést. A jelenések általában Szűz Mária alakjához, csodáihoz kapcsolódnak, Krisztus jelenésként a könnyező Jézus kép említhető. ²⁷ Ahogy Lázár Imre fogalmaz a magán-kinyilatkoztatások és jelenések kapcsán, „alapkérdés, hogy a szakrális kommunikáció hierofanikus oldalán hiteles vagy megtévesztő forrás áll-e.”²⁸ Itt, a székelyvéckei jelenés estében még az a különös szemiotikai helyzet is adódik, hogy a jelenésről fényképdokumentáció készült.

---

²⁶ Lázár Imre, 260.

²⁷ uo. 273.

²⁸ uo. 261.

A vallásnéprajzi kutatások egyik fontos témája a szent helyek és azokhoz kapcsolódó legendák, kultuszok. „Magyarország minden vidékén előfordultak olyan helyek, amelyeket egyházi jóváhagyás nélkül is tisztelt a nép, mivel csodás gyógyulásokat és csodás jelenéseket *tulajdonított neki.*”²⁹ „Kegyhelyeink többsége úgy lett búcsújáróhely, hogy a nép azzá tette... A csodás események híre futótűzként terjedt, és egyre többen keresték föl a különleges helyet. A hivatalos egyház gyakran kétkedéssel fogadta a csodás esemény hírét...” példaként említhetjük azt a palócföldi esetet, ami Manga János révén *hasznosi* tömegpszichózis néven került be a magyar néprajzi irodalomba.³⁰ Az eset azért is tanulságos, mert képet alkothatunk belőle régi búcsújáróhelyeink keletkezéséről is, amelyeknek múltja legtöbbször homályba vész.

A népet az egyházi tilalom sem tántorította el az általa szentnek tartott helyek rendszeres felkeresésétől. Erre utal a hasznosi eset, és a Csatkai búcsú példája is.³¹ A csatkai szentbúcsú feltehetően középkori kultuszból ered, és bár az egyház igyekezett visszafogni, korlátozó kísérletei eredménytelennek bizonyultak. A több száz éves gyakorlat ténye követelte az egyházi, hivatalos elismerést. Csatka hivatalosan is kegyhely lett 1962-ben egyházi hatósági engedéllyel.

A szent helyek általában kiérdemelték a vallásantropológia egyetememes kutatásainak figyelmét. A „világ vallásainak *szent helyei* az égi és a földi találkozásának pontjai, ahol valamiképp jelen van a numinózus, az Isten, aki csodák, jelenések, révén mutatja meg hatalmát, erejét, különleges jelenlétét. ... Az ilyen szent helyek az európai és a magyar keresztény kultúrában általában zarándok helyekké válnak”.³²

---

²⁹Bárh János: A katolikus magyarság vallásos életének néprajza. in Dömötör Tekla (főszerk.): *Magyar Néprajz* VII. Budapest, Akadémiai 1990. 354. <http://mek.niif.hu/02100/02152/html/07/216.html>

³⁰ Manga János: *A hasznosi tömegpszichózis* (A búcsújáróhelyek és a hasznosi csoda), *Ethnographia* 73. évf. 3. sz. / 1962. 353-388.

³¹ Vajkai Aurél: *A csatkai búcsú*. Adatok a népi orvosláshoz. *Ethnographia* 1940: 51–52; Szenthelyi-Molnár István: *A boldgságos Szűz Mária kegyhelyei Magyarországon*, Budapest, 1971. 37.

³² Barna Gábor: Szent kutak, szent források a búcsújáró helyeken, in: *Vallási néprajzi tanulmányok*. Szegedi Vallási Néprajzi Könyvtár; A vallási kultúrákutatók könyvei (46;14). SZTE Néprajzi és Kulturális Antropológiai BaTanszék, Szeged, 2014. 61. http://real.mtak.hu/21884/1/SZTE_Vallasi_neprajzi_tanulmanyok_egyben_u_160749.776015.pdf, utolsó letöltés: 2021. 06.02.

A székelyvéckei jelenést azért tartom vallásantropológiai tanulmányozásra méltó és fontos témának, mert abban a kiváltságos helyzetben lehetünk, hogy interjút készíthetünk e jelenés szemtanúival, az azt megelőző látomást, a sugallatot megtapasztaló hívő emberrel, a tüzes láng-jelenést érzékelő és lefényképező emberrel, a szent helyen csodás gyógyulásokat tapasztalt személyekkel, és a szent helyen kápolnát és kálváriát építő és építtető emberekkel. Hasonló kiváltságos vallásantropológiai helyzet, mint a bácskai látóasszony, a kortárs parasztproféta esetében.³³ A szakrális kommunikáció láncolatát tudjuk tehát megfigyelni, melynek a szakrális mutatkozása a jelenéssel csupán egyetlen, bár központi eleme.

Természetesen nincs még kellő időbeli távolságunk, hogy messzebből ráláthassunk a székelyvéckei jelenésre, hisz még egy évtized sem telt el azóta. Fontos lenne majd meglátni, milyen jelentéseket, értékeket fog tulajdonítani neki a helyi közösségi emlékezet néhány évtized múlva. Ahogy Maurice Halbwachs³⁴ rámutat, egy vallási jelenség értelmezésében érdemes figyelni arra, hogy a konkrét vagy szimbolikus helyszínek és időpontok támpontot szolgáltatnak az emlékezet számára. A zarándokhelyek létrejötte általában valamely múlt béli csodás jelenéshez, gyógyuláshoz, csodatételhez köthető. Érdekes lenne megfigyelni, milyen történetek, legendák, mítoszok fognak kialakulni a véckei jelenés kapcsán, melyen megörökítik és fenntartják, továbbadják majd a róla való tudást! Hiszen a kulturális emlékezetben, így a vallási eseményekhez kapcsolódó emlékekhez kapcsolódóan is mindig a közösség adja a jelentést. A jelentéstulajdonítás szintjei között pedig meg kell említeni a népi vallásosság fogalmkörébe tartozó jelenés, üzenet, csoda helyi értelmezését. Érdekes lesz majd megfigyelni azt is, hogy a helyi közösség mit és hogyan fogad be a jelenéshez kapcsolódó történetből. Azt is fontos lesz majd figyelembe vennünk, hogy az emlékezés az illető múltbéli történethez, az abban megjelenő szimbolikus üzenethez a mindenkori adott jelen vonatkozási keretében hogyan végzi a jelentéstulajdonítást.

Egy jelenkori csodás jelenés és a hozzá kapcsolódó történet, valamint a következményként sorakozó események (kálváriaépítés, kápolnaépítés, csodás gyógyulások és más különös

---

³³ Lovász Irén: „Az elme hallja, nem a fül.” Egy asszony látomásainak antropológiai megközelítése. in Pócs, Éva (szerk.): Eksztázis, álom, látomás: vallásantropológiai fogalmak tudományközi megközelítésben, Budapest, Pécs: Balassi Kiadó, University Press, (1998) pp. 156-173. , 18 p.

³⁴ Halbwachs, Maurice: Az emlékezet társadalmi keretei. in Ferge Zsuzsa (szerk.) A francia szociológia Bp. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1971. 124-131., Halbwachs, Maurice: A Szentföld legendás topográfiája. Lettre 37. szám, 2000. Nyár. <http://epa.oszk.hu/00000/00012/00021/halbw.htm>, utolsó letöltés: 2021. 05.02.

hatások) mind azt sejteti, hogy egyszer majd jelentős múltbéli eseményként fognak emlékezni minderre. Erre engednek következtetni az egykori, múltba vésző csodás jelenések nyomán kialakult szent helyek, zarándokhelyek példái.

(7.kép)

Zárszó

Ezért is különös jelentőségű a székelyvécei jelenés a vallásantropológia figyelme számára. Ugyanis egy mai, 21. századi szent hely születésének lehetünk tanúi. A székelyvécei hegyen történt csodás jelenés, és az azt követő csodás kálvária és kápolnaépítés híre a falun belüli hatása mellett már egyre tágabb hatósugárban terjed. Egyre többen keresik fel a szent helyet, a kálváriát a kápolnával és a jelenés emlékkövével (emlékoszlopával). Zarándokhelyé kezd válni. Nagyon izgalmas egy ilyen szenthely születésénél, kezdeti időszakánál jelen lenni, résztvevő megfigyelőként (hanem is a legelső pillanattól), de bekapcsolódni, és követni mindennek a dinamikáját a társadalmi térben. Vajon hogy fog reagálni erre hosszabb távon a hivatalos egyház, a falu, a régió? Mennyire fogja befolyásolni a falu életét? Már bemennek a faluba a csíksomlyói zarándokbuszok. Külföldiek is megjelennek. Vajon fogja-e bírni mindezt a falu? Hogy kezeli ezt a polgármester, aki a kálvária és a kápolna fő megalkotója volt?

A kutatást több helyszíni terepmunkával, több emberrel való beszélgetés, interjú készítésével, a szent helyen való résztvevő megfigyeléssel szándékozom a közeljövőben folytatni. De azt gondolom, ad ez még kutatási témát, feldolgozandó területet hallgatóimnak és az utánam jövő kutató generációknak is bőven. Ezt az írást egyrészt a székelyvécei jelenésről szóló első vallásantropológia tudósításnak szánom. Másrészt a *jelenés* fogalmával mint a szakrális mutatkozásának esetével a szakrális kommunikáció általam adott korábbi értelmezésének és tematizációs mezőjének kiterjesztését, bővítését kívántam adni.

Irodalom:

BARNA Gábor: Szent kutak, szent források a búcsújáró helyeken, in Vallási néprajzi tanulmányok. Szegedi Vallási Néprajzi Könyvtár; A vallási kultúrakutatás könyvei (46;14). SZTE Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, Szeged, 2014. 61.

http://real.mtak.hu/21884/1/SZTE_Vallasi_neprajzi_tanulmányok_egyben_u_160749.776015.pdf, utolsó letöltés: 2021. 06.02.

BÁRTH János: A katolikus magyarság vallásos életének néprajza. in Dömötör Tekla (főszerk.): Magyar Néprajz VII. Budapest, Akadémiai 1990. 354.

ELIADE, Mircea: A szent és a profán, Budapest, Európa, 1987.

JAMES, Williams: The varieties of religious experience: a study in human nature, Routledge classics. London; New York: Routledge, 2008.

HALBWACHS, Maurice: Az emlékezet társadalmi keretei. in Ferge Zsuzsa (szerk.) A francia szociológia Bp. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1971. 124-131.

HALBWACHS, Maurice: A Szentföld legendás topográfiája. Lettre 37. szám, 2000. Nyár. <http://epa.oszk.hu/00000/00012/00021/halbw.htm>, utolsó letöltés: 2021. 05.02.

HORÁNYI Özséb: A kommunikáció mint participáció, Budapest, AKTI-Typotex, 2007.

JENSEN, Jeppe: What sort of „reality” is Religion? in L. Martin (ed.): *Religious Transformations and Socio-Political Change*. Eastern Europe and Latin America. Berlin, New York, 367-380.

KORPICS Márta: A szakrális kommunikáció a kommunikáció participációs szemléletében, in Bajnok-Korpics-Milován-Pólya (szerk.): *A kommunikatív állapot*. Diszciplináris rekonstrukciók. Budapest, Typotex 2012.

KORPICS Márta- P. SZILCZ Dóra (szerk.): *Szakrális kommunikáció*. A transzcendens mutatkozása. Budapest, Typotex, 2007.

LÁZÁR Imre: Az áldozat rózsafüzére – egy magánkinyilatkoztatás dokumentumai, in Vassányi-Sepsi – Voigt (szerk.): *A spirituális közvetítő*, Budapest L’Harmattan- Károli Könyvek 2015. 259-293.

LOVÁSZ Irén: *Szakrális kommunikáció*. Népi imádságok pragmatikai, antropológiai megközelítése. Kandidátusi értekezés, MTA 1995.

LOVÁSZ Irén: *Szagrális kommunikáció*. Budapest, Európai Folklór Intézet, 2002.

LOVÁSZ Irén: *Szagrális kommunikáció*, 2. kiadás Budapest, L'Harmattan 2011.

LOVÁSZ Irén: „Az elme hallja, nem a fül.” Egy asszony látomásainak antropológiai megközelítése. in Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álm, látomás: vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben*, Budapest, Pécs, Balassi Kiadó, University Press, (1998) pp. 156-173.

LOVÁSZ, Irén: “It is the Mind that Hears it, not the Ear...” Sounds, Lights, Visions in Peasant Mysticism, in Vassányi, Miklós; Sepsi, Enikő; Daróczi, Anikó (szerk.) *The Immediacy of Mystical Experience in the European Tradition*, 2017. 255 - 261.

LOVÁSZ Irén: „Médium vagyok” – egy női spirituális közvetítő ma Budapesten, in Vassányi-Sepsi – Voigt (szerk.): *A spirituális közvetítő*, Budapest L'Harmattan- Károli Könyvek 2015. 305-327.

LOVÁSZ Irén: Hagyománypedagógia és lelkiegészség-nevelés: Az emberi hang és a dalolás ereje napjainkban, in Lázár-Szenczi (szerk.) : *A nevelés kozmológusai*, Budapest L'Harmattan-Károli könyvek 2015. 171-190.

MANGA János: A hasznosi tömegpszichózis (A búcsújáráshelyek és a hasznosi csoda), *Ethnographia* 73. évf. 3. sz. / 1962. 353-388.

MÁTHÉ -TÓTH András: Vallási kommunikáció és vallásdiskurzus. Doktori disszertáció, Szeged, 2010.11.<https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/15442/mate-toth-andras-phd-2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, 2021. 06.02.

OTTO, Rudolf: Das Heilige. Über das Irrationale in der Idee des Göttlichen und sein Verhältnis zum Rationalen. München: Beck., 1991., *A szent: az isteni eszméjében rejlő irracionális és viszonya a racionálishoz*. Budapest: Osiris, 1997.

P. SZILCZL Dóra: Vallás –tapasztalat- kommunikáció. A szagrális mint felkészültség (doktori disszertáció) 2009.

SZENTHELYI-Molnár István: *A boldogságos Szűz Mária kegyhelyei Magyarországon*, Budapest, Szent István Társulat, 1971.

VAJKAI Aurél: *A csatukai búcsú*. Adatok a népi orvosláshoz. Ethnographia LI. 1940. 50-73.

VOIGT Vilmos: *A vallási élmény története*. Bevezetés a vallástudományba. Budapest, Timp Kiadó, 2004.

Képek jegyzéke:

1. A székelyvécei jelenés, 2013. augusztus 4. (Foto: Fekete Veronika)
2. A székelyvécei kálvária, (foto: Lovász Irén, 2019.)
3. Kápolna a kálvária fölött, Székelyvéce, (foto: Lovász Irén, 2019.)
4. A székelyvécei jelenés emlékköve (foto: Lovász Irén, 2019.)
5. Stációk a székelyvécei kálvárián (foto: Lovász Irén, 2019.)
6. A székelyvécei kápolna (foto: Lovász Irén, 2019.)
7. Kálvária a falu fölött Székelyvéckén (foto: Lovász Irén, 2019.)

MEGJELENT: Lovász, Irén

A székelyvécei jelenés mint szakrális kommunikáció In: Korpics, Márta; Spannraft, Marcellina (szerk.) Szagrális közösségek – kollektív emlékezet, Budapest, Magyarország : Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan Kiadó (2021) pp. 163-182. , 20 p.